

Åttonde roten, tomt 46

Kvarteret Tenngjutaren

Tjugonde roten 1637–57

Kronhusgatans norra sida

Elfte roten 1657–70

öster om östra hamnen nära vallen

Olof Andersson R20 (och hans bägge söner) 8.46

1648: 3 mtl, 1649–55: 2 mtl, 1656: 1.20, 1657: 1 (XI), 1657h: 1, 1658: 4, 1659–60: 1½ mtl

Västra delen av 8.46

Kanske var en av Olof Anderssons år 1660 nämnda söner den

Arfvid Olofsson skrivare 8.46

1663: ½, 1665–66: 2, 1667–68

som uppträder här 1663–68: En *Arfvid Olofsson Root* uppträder 8.7.1668 mot Olof Ambrosson – se 10.11. Se också 3.23 ang. en tvist mellan Arfvid Olofsson och hans syster *Christentia*

(*Credientia*) *Olofsdotter* om några efter hennes man döde man *skepparen Peder Olofsson Ahlboo* på en resa till sjöss kvarlåtna saker. – En Arvid Olofsson, som var död i sept. 1675 var bosatt Kyrkogatan.

I Gustavi tomtöreslängd efterträds Arfvid Olofsson av Olof båtsman, senare preciserad som

Olof Torstensson båtsman.

Vid kämnärsrätten den 25.6.1673 klagade Olof Torstenssons hustru *Anna Pedersdotter* över att hon på sin gård av *Tore Joenssons hustru Elin Andersdotter* hade hanterats med ”hugg och slag och skällande och tillfogats blodvite genom krattning och rivande”. Hon hade också fått en örfil. Elin Andersdotter hade sökt en bortkommen stock.

Olof Torstensson (nu kallad) båtekarl stod för gården ännu 1696. Hos honom bodde *Anders Järnsätter*.

Olof Torstensson och hans hustru Anna Pedersdotter hade den 1.3.1682 i egenskap av barnlösa makar lämnat varandra inbördes testamente bevitnat av *Olof P. Kloot* och *Kiettil Sifvertsson*. Ingen av makarna hade ärvt något från föräldrar eller släkt. Gården övergick därför vid Olof Torstenssons död till Anna Pedersdotter, som gifte om sig med *skräddaren Olof Larsson*, senare (i tomtöreslängderna 1710 och 1720) kallad

Olof Larsson båtekarl (el. O. L. i Holebäck)

Han ägde gården den 27.2.1699, då den uppbjöds av banken liksom 1.4.1701 samt 18.9.1711 av *bryggaren Olof Ambjörnsson* och 21.7.1712 av *fiskalen Petter Sjöström*. 1712 kallas han *Olof Larsson Holebäck*. Till honom testamenterade hans hustru Anna Pedersdotter den 27.3.1702 på sin sotsäng sin lilla gård på Kronhusgatan öster om hamnen, pantsatt och helt graverad.

Tillsammans med Olof Larsson båtekarl svarar *Petter karduanmakare* 1710 för gården. Den 27 augusti detta år sålde Olof Larsson till bryggaremäster Oluf Ambjörnsson sin *baktomt* på Kronhusgatan mellan skomakaren Anders Berg i väster och Erik Nilssons hus i öster för 80 d smt. Anna Pedersdotter var död, då hustru Karin Carlsdotter krävde Olof Larsson på en oxen Anna hade köpt av henne för många år sedan (EIIb:2 13.11.1711). Framtomten ”som någorlunda bebyggd är” belägen mellan skomakare Anders Bergs hus å västra och styrman Diederich A:s hus å östra sidan (vars änka betalade tomtöre där 1715) pantsattes samtidigt till Olof Ambjörnsson för 70 d smt. Olof båtekarl taxeras 1715 för en tomt värd 150 d smt, för husvärdet 320 men inget lösöre. 1717 betecknas Olof Larsson och hans *hustru Maria Olsdotter* som gamla och fattiga.

Den 4.7.1721 lånade Olof Larsson 20 d smt av *borgaren Anders Svensson* och pantsatte sin gård på Kronhusgatan intill dennes.

Han och Maria Olsdotter pantsatte 6.12.1722 till *kommisarie Augustin Hohenthal* för lån av 50 d smt *framdelen* av sin gård med därpå befintliga hus på Kronhusgatan mellan borgaren Anders Svensson å östra och skomakaren Anders Bergs gård å västra. 1725 tillskriver tomtöreslängden fattige Olof Larsson blott halva gården medan *bryggaren Oluf Åkerhög* svarar för halva gården, nämligen aktertomen.

Den 29.4.1728 lät

bryggaren Oluf Åkerhög

första gången uppbjuda avlidne borgaren Olof Larssons på Kronhusgatan belägna hus och gård. Uppbudet omfattade förutom baktomten, som Åkerhögs antecessor *matrimonii avlidne bryggaren Olof Ambjörnsson* tillhandlat sig 1710, även framtomten, som bryggaren Oluf Åkerhög köpt den 9.3.1728 för 150 d smt plus 50 d smt diskretion. 1730 bodde *båtedrängen Pehr Bengtsson* tillsammans med Åkerhög i gården.

Olof Åkerhög ägde också andra gårdar: Viktigare uppgifter angående Oluf Åkerhögs tidigare liv står 8.17, först ägd tillsammans med Åkerhögs första hustru *Maria Bohm*.

Den 8.2.1725 uppvisades ett köpekontrakt mellan bryggaren Oluf Åkerhög och *järndragaren Anders Persson* på en halv gård, som Anders Persson hade köpt av Oluf Åkerhög för 500 d smt. Det anges den 27.2.1725, att bryggaren Oluf Åkerhög var förmyndare för timmermannen Lars Apelbergs omyndiga barn (änka fanns). Hus och gård jämte lösören hade sålts på auktion.

Under 1730-talet blev gården föremål för upprepade uppbud främst på grund av Åkerhögs oförmåga att hålla sig till lagens bokstav:

Den 13.10.1735 uppbjöds bryggaren Oluf Åkerhögs hus och gård på Kronhusgatan, som dess måg *timmermannen Erik Andersson* bebodde, för 1 000 d smt böter, som Rolof Åkerhög hade ådömts för olaga brännvinsbrännande

Den 3.5.1736 uppbjüdes Åkerhögs gård på Kronhusgatan, som han själv bebodde, för 1 000 d smt böter, som Rolof Åkerhög hade ådömts för olaga brännvinsbrännande och den 7.5.1739 av *köpmannen Christopher D Borg* för en fordran hos Åkerhög på 121 d 5 öre smt.

Olof Åkerhög ägde också gården 8.17, där ytterligare biografiska uppgifter om honom ges.

Östra delen av 8.46, "Baggegården" kallad

Sven Bengtsson Bagge båtekarl 8.46

1663: 1, 1665–66: 3, 1667–70–79

Änkan 1681 M 1675 1 tomt

Sven Bengtsson Bagge erlade 1675 tomtpengar till Tyska kyrkan. Rätten dömde den 3.4.1682, att hans änka skulle få behålla gården medan styvbarnen skulle få behålla strömbåten. Det förefaller som om hans änka *Anna Andersdotter* gift om sig med en *båtekarl Anders Olufsson*, som betalade tomtöret 1696 och vars änka omtalas 1697–1705. I tomtöreslängden har Anders Olufssons änka 1710 ersatts av "hans arvingar".

Sven Bagges dotter i hans tidigare äktenskap *Karin Svensdotter* gjorde efter styvmoderns Anna Andersdotters död ett fåfängt försök att återfå gården, som hade ärvts av styvmoderns systerdotter *Torbjörn Larsdotter* och hennes första man *Petter Bergsten*. Torbjörn Larsdotters andre man *Erik Nilsson* gifte om sig med *Christina Hansdotter*, som änka överenskom Christina Hansdotter med *Petter Bergstens dotter Ingeborg*, att denna skulle få ärva gården mot att hon betalade Christinas skuld 50 d smt. Christina Hansdotter hade gift sig med *Per Hansson Frossberg* varför gården 1717 kallades "Per Hanssons gård". Men 1715 sades tomtöret betalas av "Dirck styrmans änka" (tomt 150, hus 200, lösöre 20). Där bodde då också *Elisabeth Kokerska* (mest känd som *bröderna Giers moder*) och *Börge Bergström*, som 1717 sades vara arkliemästare och vara gift med *Ingeborg Månsdotter*. Övriga invånare i gården var då *förarehustrun Maria Berg*, *sergeant-änkan Ingierd Hall* och *soldathustrun Ingial*.

Ingeborg Bergsten sålde Baggegården den 10.2.1721 för 600 d smt: den angavs ligga mellan tunnbindare Erik Kock i öster och skraddare Olof Larsson i väster. Köpare var *Anders Svensson*, som redan 1720 stod i tomtöreslängden för åttonde roten. Han erhöll uppbud 13.4.1721 och fasta 21.7. samma år. Tomten uppgavs hålla 80 gånger 24 fot.

Bryggaren Anders Svensson

1722–58

Hos honom bodde 1734 fattiga *inspektorskan Kamp* och franske kaptenen *Rouille*.

De sammanslagna västra och östra gårdarna:

1740 ägde Anders Svensson båda halvorna av 8.46 och kallas därefter bryggare. Dymling skriver om honom s. 33: "Han blev på 1730-talet brännvinsbrännare. Hans bryggeri (sammanslaget med Olof Åkerhögs) var ett tag ett av de största i staden. Han avled den 5.8.1758 och var gift med Ingeborg Olofsdotter, som efterlevde, och 1760 var några och 80 år". Enl. EIIb:85 var bryggaren Anders Svensson 1756 75 år och uppsade detta år den 30 juni sitt burskap. Hans dotter *Maria Lindborg* var gift med *handelsman Anders Florén*. Han efterlämnade (bou 19.11.1759) 16 139 d smt därav hus och tomt med bryggeri, som 1756 såldes till mågens broder *bryggare Olof Florén*, dito tomt gentemot på samma gata, för länge sedan given till Anders Svenssons änkas systerdotter *Maria Månsdotter*, änka efter *timmerman Olof Pettersson* (Berg II:9–10, 460).

Av bryggaregilletts protokoll den 27.9.1756 framgår det, att Anders Svensson också till Florén transporterat sin dittills nyttjade bryggarenäring. Bryggaregillet satte det villkoret för överlåtelser, att icke någon av Anders Svenssons arvingar skulle äga pretention på detta. Handelsmannen Anders Florén efterskickades och förklarade sig såväl för sig själv som för sina arvingar avsäga sig sin pretention på svärfaderns verk och näring. Olof Florén betalade 100 d smt i föreningspengar.

Bryggare Olof Florén lät den [datum oklart i manuskriptet] mars 1760 första gången uppbjuda ett på Kronhusgatan emellan snickaren Lars Anderssons hus å östra och skomakaren Anders Bergs å västra sidan beläget hus och gård bestående av tvenne tomter, som Florén jämte bryggeri med mera samt därtill hörige kopparkittlar och pannor den 20.5.1756 tillhandlat sig av bryggare Anders Svensson för 4 000 d smt.

Olof Florén var son (i första äktenskapet) till *Erik i Anders Svenssons gården i Flo* [styvmor *Britta Ivarsdotter Hult*, som levde på gården i Flo 1761 och omtalas som gammal 1769]. Olof Florén erhöll den 2.11.1756 burskap som bryggare i Göteborg. Enligt Dympling (sid 33) förbättrades bryggeriet åtskilligt under de tio år Florén ägde det. Olof Florén avled barnlös den 12.11.1765 och ägde enligt bouppteckning 29.4.1766 hus och tomt på Kronhusgatan med bryggeri, värderat 7 200 d smt. Bland bohaget märktes en kista i masur, stor och målad med årtalet 1747 (Berg I:2, 31). Hans hustru *Susanna Jonsdotter* (dotter till handl. Isac Jonsson i Vänersborg) efterlevde och drev ett par år bryggeriet. Hon gifte om sig med

Nils Öhrwall,

som 1770 kallas ”förrre handels societetsfiskal” och 1775–80 bryggareålderman. Han avsade sig 1681 bryggerirättigheterna och försökte sig på handel. Utan större framgång destillerade han också några år brännvin. Han lämnade 24.8.1780 till *herr Anders Björnberg* för lån av 133 rdr 36 skill specie inteckning i sitt hus på Kronhusgatan mellan skomakareänkan Madame Berg å ena och avlidne hökaren Janssons änka å andra sidan. Gården pantsattes 6.6.1783 för skuld på 2 000 d smt till *Peter Reuterquist*. I tomtöreslängden 1786 betecknades förrre handelsman Nils Öhrwall som ”utflytt”. Samma år den 30.5.1786 uppsköts den auktion på sekr. Nils Öhrwalls på Kronhusgatan belägna hus och gård, som skulle ske på överskulden André Linderbergs skriftliga rekvisition.

1787–90 ägdes gården av

byggmästare Olof Erik Arenander.

Bakaren Nils Gewalt

ägde år 1800 2½ tomter nummer 8.45–46.

År 1803–1807 ägde

Bagaremästare Nicolaus Lavin (uppbud 7.2.1803) 1¼ tomt här. Han fick burskap 21.2.1800 och avled den 20.11.1807. Han efterlämnade enligt bou 11.3.1808 hälften i grundmurade stenhuset med tomt nummer 46 i åttonde roten, Kronhusgatan med ett stenhus uppe i gården med bryggeri samt ett 1807 byggt stenhus (bestående av uthus i väster och överbyggnad å bageriet i norr), värderat 4366:32 rdr bco. Gift 1/ med *Johanna Christina Hollgren*, död 12.9.1806 (bou 23.2.1807), troligen dotter av hökaren Anders Hollgren; 2/ m *Anna Elisabeth Wirgman*, som efterlevde och uppbjöd 8.45–46 den 6.5.1816 (Berg II:7. 8, 35).

Bagaremästare Johan [Pettersson] Lundgren

uppbjöd tomterna 8.45–46 vid Kronhusgatan den 13.12.1824. Han avled barnlös den 24.6.1826. Enligt bouppteckningen den 9.11.1827 ägde han på de nämnda tomterna grundmurat tvåvånings stenhus, värderat 5 000 rdr bco samt trähuset Tröstekällan på Älvsborgs Ladugårds ägor, 1 000 rdr. Gift med *Christina Sahlin*, som efterlevde. Hon hade tidigare varit gift med *bagaren Magnus Mattsson* och hade en dotter *Maria Charlotta* med honom som var gift med *bagaren E. Wendt*.

Senare uppbud av 8.45--46

änkan Britta Gewalt

1.4.1844

jungfru Maria Christina Gewalt

16.2.1863